

KOMMUNIKATION
& SPROG

Undervisningsminister Ulla Tørnæs

Integrations- og udviklingsminister
Bertel Haarder

Udvalget for udlændinge- og integrations-
politik

København, den 10. november 2004

Forslag til uddannelse/opkvalificering af indvandrer- tolke

Den offentlige debat om det vi kalder indvandrer-
tolkning fortsætter og fortsæt-
ter. Med jævne mellemrum bliver vi i
dagspressen præsenteret for absurde ek-
sempler på uprofessionel tolkning.

I sidste folketingsssamling var der
behandling af beslutningsforslag. Men
der blev ingen beslutninger truffet,
der forbedrer situationen.

Derfor har en gruppe bestående af
repræsentanter for Handelshøjskolen i
København, Handelshøjskolen i Århus,
Syddansk Universitet i Odense, Forbundet
Kommunikation og Sprog, Dansk
Translatørforbund, Translatørforeningen
og Brancheforeningen for tolkebureauer
i Danmark nu udarbejdet et forslag,
der sikrer en professionel tolkning på
basis af uddannelse og certificering.

Formålet med forslaget er at opnå
kvalitetssikring på markedet for
tolkeydelser inden for indvandrer-
tolkeområdet ved at give mulighed
for en anden form for kvalificering/
opkvalificering end den eksisterende
samt ved at forpligte offentlige
instanser og institutioner etc. (= brugerne)
til at benytte kvalificerede tolke.

I erkendelse af at det er vanskeligt
at rekruttere kvalificerede tolke med
andre end cand.ling.merc.-sprog foreslås

- en ændring af den eksisterende
uddannelse til Statsprøvet Tolk i form
af en modularisering
- etablering af en overgangsordning
for praktiserende tolke uden formelle
tolkekvalifikationer
- oprettelse af en tolkeliste, på hvilken
kun tolke med formelle kvalifikationer
kan optages
- en forpligtelse for staten, amterne,
kommunerne, retsvæsenet og sundheds-
væsenet til kun at anvende tolke,
der er optaget på tolkelisten.

Forbundet
Kommunikation
& Sprog

Hovedkontor og postadresse
Skindergade 45-47
Postboks 2246
1019 København K

Telefon 3391 9800
Fax 3391 6818

info@kommunikationogsprog.dk
www.kommunikationogsprog.dk

Reg. nr. 9541
Konto 8 17 65 90

Århuskontor
Klostergade 56

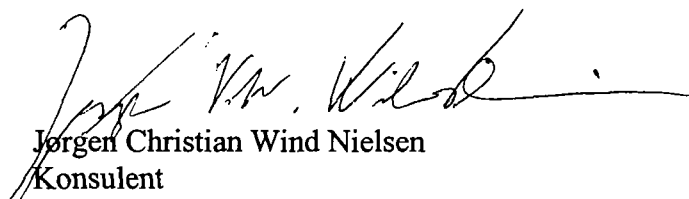
Åbningstid
Mandag 10-16
Tirsdag 10-16
Onsdag 10-16
Torsdag 10-18
Fredag 10-15

Forslaget er vedlagt. Deres svar i forbindelse med forslaget bedes venligst rettet til dekan Ole Helmersen, Handelshøjskolen i København, tlf.: 38 15 38 15, e-mail: oh.spfak@cbs.dk. Vi kan tilføje, at forslagsstillerne som en naturlig ting regner med at blive inddraget i det videre arbejde.

Det er vores håb at forslaget bliver omsat til virkelighed.

På vegne af forslagsstillerne

Med venlig hilsen
Forbundet Kommunikation og Sprog

Jørgen Christian Wind Nielsen
Konsulent
jcn@kommunikationogsprog.dk

Bilag: Forslag til uddannelse/opkvalificering af indvandrertolke

Forslag til uddannelse/opkvalificering af indvandrer-tolke

Udarbejdet af Handelshøjskolen i København, Handelshøjskolen i Århus, Syddansk Universitet i Odense, Forbundet Kommunikation og Sprog, Dansk Translatørforbund, Translatørforeningen og Brancheforeningen for tolkebureauer i Danmark

1. Formål

At opnå kvalitetssikring på markedet for tolkeydelser inden for indvandrer-tolkeområdet ved at give mulighed for en anden form for kvalificering/opkvalificering end den eksisterende samt ved at forpligte offentlige instanser og institutioner etc. (= brugerne) til at benytte kvalificerede tolke.

2. Baggrund

Markedet for tolkeydelser på indvandrer-tolkeområdet er i dag præget af stærkt svingende kvalitet. Mange af de personer, der udfører tolkefunktioner, har ikke de nødvendige kvalifikationer: de mangler sproglige kompetencer (såvel på dansk som på det andet sprog), behersker ikke en hensigtsmæssig tolketeknik og mangler viden om specifikke fagområder samt om tolkeetik.

Problemerne skærpes af, at der fra myndighedernes side ikke stilles krav til tolkene om formel uddannelse/formelle kvalifikationer. Dette betyder, at tolkene mangler incitament til at gennemgå en uddannelse. Dertil kommer, at en gennemført uddannelse ikke nødvendigvis medfører en forbedring af tolkenes indtjeningsmuligheder, idet mange brugere ikke er parate til at betale for opkvalificeringen.

Endvidere betyder den høje brugerbetaling for den eksisterende uddannelse på området (Uddannelsen til Statsprøvet Tolk), at mange potentielt interesserede afholder sig fra at søge ind.

Manglen på kvalificerede tolke skyldes derudover, at den nuværende tolkeuddannelse ikke blot omfatter social og medicinsk tolkning, men også politi- og retstolkning, samt at der kræves både mundtlige kompetencer og skriftlige kompetencer. Især sidstnævnte volder problemer. Ikke alle potentielle ansøgere er nemlig nødvendigvis kvalificeret til endsiige interesseret i at opnå alle de kompetencer, som uddannelsen sigter imod.

Ovenstående betyder, at der uddannes et utilstrækkeligt antal statsprøvede tolke.

3. Nuværende uddannelsessituation på tolkeområdet

På tolkeområdet findes der for nærværende tre kompetencegivende uddannelsesmuligheder:

Cand.ling.merc.-uddannelsen:

Uddannelsen er en 5-årig kandidatuddannelse med bl.a. en translatør- og tolkeprofil, som udbydes ved Handelshøjskolerne i København og Århus. Den gennemføres i sprogene engelsk, tysk, fransk, spansk, italiensk og russisk. Dimittender med translatør- og tolkeprofilen har adgang til beskikkelse

som statsautoriseret Translatør og Tolk og har dermed bl.a. ret til at foretage bekræftede oversættelser.

I alle andre sprog end de ovennævnte kan interesserede indstille sig som privatister til eksamen som Translatør og Tolk og modtage vejledning på de nævnte uddannelsesinstitutioner. Denne mulighed udnyttes dog sjældent, til trods for at der er behov for løsning af oversættelses- og tolkeopgaver på det højeste niveau.

Uddannelsen til konferencetolk:

Uddannelsen er en 1-årig uddannelse, som bygger på en forudgående kandidatuddannelse, og som udbydes ved Handelshøjskolen i København. Dens hovedformål er at uddanne kvalificerede konferencetolke til EU's institutioner, og den er som sådan derfor ikke relevant for den af nærværende forslag omfattede målgruppe.

Uddannelsen til Statsprøvet Tolk:

Uddannelsen er en 2-årig uddannelse (deltidsstudium), som udbydes under Åben Uddannelse ved Handelshøjskolerne i København og Århus i andre sprog end de af cand.ling.merc.-uddannelsen omfattede. Optagelse sker på grundlag af en adgangsprøve. Uddannelsen sigter mod at uddanne kvalificerede tolke til varetagelse af opgaver inden for social og medicinsk tolkning samt politi- og retstolkning og udbydes primært i de største indvandrersprog.

Ud over ovennævnte uddannelsesmuligheder findes en lang række ikke kompetencegivende private kursusudbud af varierende kvalitet.

4. Forslag

I erkendelse af at det er vanskeligt at rekruttere kvalificerede tolke med andre end cand.ling.merc.-sprog foreslås

- en ændring af den eksisterende uddannelse til Statsprøvet Tolk i form af en modularisering
- etablering af en overgangsordning for praktiserende tolke uden formelle tolkekvalifikationer
- oprettelse af en tolkeliste, på hvilken kun tolke med formelle kvalifikationer kan optages
- en forpligtelse for staten, amterne, kommunerne, retsvæsenet og sundhedsvæsenet til kun at anvende tolke, der er optaget på tolkelisten.

4.1. Modularisering af Statsprøvet Tolk

Uddannelsen til Statsprøvet Tolk omfatter i sin nuværende form *både* social og medicinsk tolkning og politi- og retstolkning. Uddannelsen afsluttes med 2 mundtlige og 2 skriftlige prøver. Samtlige 4 prøver skal bestås for at give ret til at anvende betegnelsen Statsprøvet Tolk.

Den foreslåede ændring går ud på en modularisering af uddannelsen dvs. en opdeling af uddannelsen i moduler, som kan tages enkeltvis, og som hver især afsluttes med en prøve. Forslaget om modularisering er begrundet i, at den giver tolke/kommende tolke mulighed for at opkvalificere sig hhv. kvalificere/specialisere sig inden for et eller flere af de i den samlede uddannelse indeholdte områder.

I overensstemmelse hermed foreslås udbudt 4 moduler som skitseret nedenfor:

II A Social-medicinsk skriftlig produktion	II B Juridisk skriftlig produktion
I A Social-medicinsk tolkning	I B Juridisk tolkning (Politi- og retstolkning)

Tolke, der har bestået en eller flere modulprøver, har ret til at praktisere inden for det/de pågældende område(r), ligesom de har ret til at blive optaget på tolkelisten (se nedenfor).

Eksempel:

En tolk, som kun ønsker at beskæftige sig med social-medicinsk tolkning, behøver kun aflægge prøve i modul I A for at få ret til at udføre social-medicinsk tolkning. Ønsker vedkommende også at påtage sig skriftlige opgaver i forbindelse med tolkning inden for det social-medicinske område, er det en forudsætning, at han/hun også aflægger prøve i modul II A. Der opnås derimod ikke adgang til at praktisere inden for politi- og retstolkning. Hertil kræves beståelse af prøverne i forbindelse med I B og/eller II B.

Tolke, der har bestået alle 4 modulprøver, får ret til at benytte betegnelsen Statsprøvet Tolk. (Se Bilag 1 for en nærmere beskrivelse af uddannelsen).

Modulerne tænkes udbudt af Handelshøjskolerne i København og Århus eller andre uddannelsesinstitutioner og/eller virksomheder. Prøverne skal dog altid afholdes af Handelshøjskolerne.

4.2. Overgangsordning

For at undgå flaskehalsproblemer foreslås en overgangsordning for praktiserende tolke uden formelle tolke kvalifikationer, hvor tolken inden for en periode på 1 år skal have indstillet sig til¹ en eller flere tolkeprøver. Det betyder, at tolken kan fortsætte sine tolkeaktiviteter, indtil prøven/prøverne er bestået. Modulprøverne kan aflægges uden forudgående undervisningsforløb.

Med henblik på at yde interesserede en god service samt for at undgå ressourcespild – både for de interesserede og for uddannelsesinstitutionerne - kan tolke, der ønsker at indstille sig til en eller flere af prøverne uden at have deltaget i et undervisningsforløb, få mulighed for en orienterings-samtale forud for eventuel tilmelding til en prøve.

4.3. Tolkeliste

Markedet for tolkeydelser er som nævnt uigennemskueligt, og det kan derfor være vanskeligt for brugerne at finde frem til den bedst kvalificerede tolk til en given opgave.

¹ Når tolken fra Handelshøjskolen har modtaget bekræftelse på, at han/hun har indstillet sig til den pågældende tolkeprøve, kan han/hun midlertidigt optages på tolkelisten med en bemærkning om, at endelig optagelse på listen afhænger af beståelse af den pågældende prøve.

Inden for det social-medicinske område findes der f.eks. ingen offentligt tilgængelig oversigt/liste over tolke med formelle tolke kvalifikationer. På retstolkeområdet fører Rigspolitietschefen en liste over politi- og retstolkning, men denne liste giver ikke fyldestgørende oplysninger om tolkens kvalifikationer og arbejdsområder, ligesom der ikke stilles krav om formelle kvalifikationer for optagelse på denne liste. (Jvf. Domstolsstyrelsens rapport om tolkebistand i retssager, 2003, hvor problemerne er belyst nærmere.)

Der findes således i øjeblikket ikke nogen samlet oversigt over tolke, deres kvalifikationer og arbejdsområder.

Derfor foreslås oprettet en tolkeliste, som er offentligt tilgængelig (på nettet), og som indeholder oplysninger om de enkelte tolkes kvalifikationer og kompetenceområder.

Drøftelser af nærmere detaljer vedrørende tolkelistens udformning, administration m.m. pågår i øjeblikket i en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Handelshøjskolen i København, Handelshøjskolen i Århus, Syddansk Universitet i Odense, Forbundet Kommunikation og Sprog, Dansk Translatørforbund, Translatørforeningen og Brancheforeningen for Tolkebureauer i Danmark.

4.4. Krav til brugerne

Som beskrevet ovenfor har de personer, der yder tolkebistand på området, vidt forskellige kompetencer. Det kan f.eks. dreje sig om personer uden nogen som helst tolkekompetencer, herunder børn, der tolker for deres forældre hos lægen, personer med årelang tolkeerfaring, men uden formel kompetence, statsprøvede tolke og enkelte statsautoriserede translatører og tolke. Dette er kun muligt, fordi der ikke eksisterer et lovfæstet krav om, at tolkeydelser skal udføres ved hjælp af tolke med formelle kvalifikationer.

Kun på retstolkeområdet er der en lovfæstet opfordring til at anvende statsautoriserede translatører og tolke, idet retsplejelovens § 149, stk. 1 anfører, at afhøring af personer, der ikke mestrer dansk, så vidt muligt skal ske ved hjælp af en statsautoriseret translatør og tolk.

Efter forslagsstillernes opfattelse er en nødvendig forudsætning for at opnå den ønskede kvalitets sikring og professionalisering af området, at der fremover stilles krav til offentlige myndigheder, der anvender tolkebistand, om altid at benytte den bedst kvalificerede tolk til en given opgave. En sådan forpligtelse gælder også eventuelle underleverandører af tolkeydelser, for eksempel når en tolkeydelse outsources til et tolkebureau.

5. Finansiering

Uddannelsen til Statsprøvet Tolk udbydes under Åben Uddannelse dvs. med delvis brugerbetaling. Forslagsstillerne forestiller sig, at uddannelsen fortsat udbydes under Åben Uddannelse.

Imidlertid er brugerbetalingen høj set i forhold til målgruppen og den usikre gevinst ved en opkvalificeringsindsats.

Forslagsstillerne foreslår derfor, at brugerbetalingen nedsættes, og at taxametertilskuddet forhøjes tilsvarende, subsidiært at Folketinget giver en særbevilling til området.

I øvrigt vil der i forbindelse med omstruktureringen være behov for finansiering inden for følgende områder:

- udvikling af uddannelsesmoduler og prøver på baggrund af den eksisterende uddannelse til Statsprøvet Tolk
- administration af overgangsordningen, herunder vejledning af potentielle ansøgere
- afholdelse af prøver under overgangsordningen (uden brugerbetaling – evt. som en samfinansiering mellem stat, amter og kommuner)

6. Konklusion

Forslagsstillerne har med ovennævnte udredning og forslag til omstrukturering af uddannelsen til Statsprøvet Tolk fremlagt et udkast til en realistisk uddannelsesmulighed, som vil være et vægtigt bidrag til en professionalisering af tolkemarkedet.

Forslagsstillerne afventer nu den videre udvikling i sagen. Hvis Folketinget træffer beslutning om de foreslåede ændringer, er Handelshøjskolerne villige til at påtage sig arbejdet med omstruktureringen af uddannelsen og gennemførelsen af overgangsordningen.

Forslagsstillerne skal dog anføre, at det, for at arbejdet skal lykkes, er en forudsætning, at de offentlige institutioner efter overgangsordningens udløb forpligtes til kun at anvende tolke med formelle kvalifikationer. Hvis det offentlige kan fortsætte med at bruge ikke-eksaminerede tolke, er der ingen mening i at implementere det fremlagte uddannelsesforslag. Kun hvis brugerne forpligtes til udelukkende at anvende kvalificerede tolke (læs: statsautoriserede translatører og tolke, statsprøvede tolke og tolke, der har bestået eksamen som social- og medicinsk tolk og/eller politi- og retstolk fra en af Handelshøjskolerne), kan der opnås fremskridt på tolkemarkedet.

Oktober 2004

Forslagsstillerne:

Handelshøjskolen i København, Handelshøjskolen i Århus, Syddansk Universitet i Odense, Forbundet Kommunikation og Sprog, Dansk Translatørforbund, Translatørforeningen og Brancheforeningen for tolkebureauer i Danmark

Bilag 1

Forslag til Modularisering af Statsprøvet Tolk

1. Struktur

Som det fremgår af nedenstående skema foreslås uddannelsen opdelt i 4 moduler:

II A Social-medicinsk skriftlig produktion	II B Juridisk skriftlig produktion
I A Social-medicinsk tolkning	I B Juridisk tolkning (Politi- og retstolkning)

Modulariseringen tager udgangspunkt i uddannelsen til Statsprøvet Tolk, således at de hovedelementer, der indgår i denne uddannelse, kommer til at udgøre hvert sit modul. Der opereres med 2 mundtlige basismoduler, I A i social-medicinsk tolkning og I B i juridisk tolkning (Politi- og retstolkning), som hver især kan udbygges med et skriftligt modul, hhv. II A i social medicinsk skr. produktion og II B i juridisk skr. produktion. Tolkeetik og tolketeknik integreres i basismodulerne. Hvert modul afsluttes med en prøve. Tilsammen ækvivalerer de 4 enkeltmoduler den eksisterende uddannelse til Statsprøvet Tolk.

Uddannelsen omfatter 60 ECTS-points². Hvert modul omfatter således 15 ECTS-points.

Uddannelsen søges placeret uden for almindelig arbejdstid (aftener, weekends).

2. Indhold

Temarammer for modulerne I A i social-medicinsk tolkning og II A i social-medicinsk skr. produktion:

- boligområdet, dag- og døgninstitutioner, sygesikring, sociallovgivning, arbejdsmarkedsforhold etc.
- medicinske områder: anatomi og fysiologi, svangerskab og barsel, sygdomme etc.

Modul I A i social-medicinsk tolkning omfatter f.eks. lægebesøg, hospitalsindlæggelse, besøg af sundhedsplejerske, møder i socialforvaltningen, skole-hjem-samarbejde, arbejdsformidling. På tværs af de forskellige temarammer arbejdes med tolkeetik og tolketeknik.

Modul II A i social-medicinsk skr. produktion omfatter produktion af tekster relateret til førnævnte områder. Der arbejdes f.eks. med diverse meddelelser fra og til offentlige myndigheder.

² ECTS = European Credit Transfer System, som er et udtryk for omfanget af den studerendes arbejdsindsats. 60 ECTS svarer til et studenterårsværk.

Temarammer for modulerne I B i juridisk tolkning og II B i juridisk skr. produktion:

- retssystemets opbygning, procesret (en sags gang igennem systemet), familieret, strafferet, udlændingelovgivning etc.

Modul I B i juridisk tolkning (politi- og retstolkning) omfatter tolkning af f.eks. politiafhøringer og retsmøder samt situationer som opstår i forbindelse hermed. Desuden arbejdes der med tolkesituationer vedr. behandling af asylsager. På tværs af de forskellige temarammer arbejdes der med tolkeetik og tolketeknik.

Modul II B i juridisk skr. produktion omfatter produktion af tekster relateret til førnævnte områder. Der arbejdes bl.a. med lettere juridiske dokumenter ifm. en sags gang.

Arbejdsformer:

I A og I B: Tolkeundervisningen gennemføres f.eks. i form af rollespil, cases, andre former for øvelser samt øvelser i tolkning af dialoger (konsekutiv tolkning), hvor den studerende optræder som tolk i en simuleret situation.

II A og II B: der arbejdes med oversættelse til og fra begge sprog, fri skr. fremstilling på begge sprog, udarbejdelse af resuméer og terminologiske opgaver.

I alle fire moduler arbejdes der med terminologi inden for de forskellige fagområder.

I alle fire moduler inddrages e-learning i det omfang, det er hensigtsmæssigt.

Prøver:

Modul I A afsluttes med en mundtlig prøve i dialogtolkning mellem det andet sprog og dansk inden for det sociale eller medicinske område. Tolkeetik og -teknik indgår i bedømmelsen.

Modul I B afsluttes med en mundtlig prøve i dialogtolkning mellem det andet sprog og dansk inden for politi- eller retstolkning. Tolkeetik og -teknik indgår i bedømmelsen.

Modul II A afsluttes med en skr. prøve i oversættelse fra dansk til det andet sprog og fra det andet sprog til dansk inden for det sociale og/eller det medicinske område.

Modul II B afsluttes med en skr. prøve i oversættelse fra dansk til det andet sprog og fra det andet sprog til dansk inden for det juridiske område.